

Stosunek Polaków do demokracji

Opracował
Jonathan Scovil

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W skrócie

- W roku 2023 w polskim społeczeństwie wyraźnie wzrosła wiara w demokrację – za sprawą wyborów parlamentarnych o rekordowo wysokiej frekwencji, które doprowadziły do zmiany władzy. Rok później mieliśmy do czynienia z korektą tych nastrojów, by obecnie – po wyborach prezydenckich w tym roku, które wygrał kandydat opozycyjny wobec aktualnego rządu – znów obserwować wzmożenie postaw prodemokratycznych, choć nieco mniejsze niż w 2023 roku.
- W stosunku do ubiegłego roku udział badanych zgadzających się, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów, wzrósł o 5 punktów procentowych (do 77%), a odsetek niezgadzących się z tym spadł o 4 punkty (do 13%).
- Wzrósł też odsetek osób niezgadzących się z opinią, że dla ludzi takich jak oni nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne (z 66% do 71%).
- Na podstawie odpowiedzi na dwa poprzednie pytania stworzyliśmy wskaźnik nastawienia do demokracji, wydzielając spośród badanych „pełnych” demokratów – uznających demokrację za najlepszą formę rządów i deklarujących, że ustrój ich państwa nie jest im obojętny. Podobnie jak w dwóch poprzednich pomiarach stanowią oni ponad połowę respondentów (59% wobec 54% rok temu). Od początku lat 90. odsetek ten wyraźnie wzrósł, a wyniki oscylujące wokół 50% zaczęliśmy regularnie odnotowywać od 2015 roku.
- Podobnie jak w kilku poprzednich pomiarach, większość respondentów nie zgodziła się ze stwierdzeniem, że rządy niedemokratyczne mogą być niekiedy bardziej pożądane niż demokratyczne (58% wobec 56% przed rokiem).
- Pozytywne oceny funkcjonowania polskiej demokracji nieznacznie przeważały (48% wobec 44% ocen negatywnych), co na przestrzeni ostatnich trzech dekad stanowi raczej wyjątek, choć akurat w dwóch ostatnich latach również notowaliśmy taką przewagę.

W październikowym sondażu¹, jak co roku, zapytaliśmy Polaków o ich postawy wobec demokracji oraz opinie na temat jej funkcjonowania w naszym kraju. O ile ubiegłoroczny pomiar stanowił korektę w stosunku do wyjątkowo prodemokratycznych postaw sprzed dwóch lat, o tyle obecnie znów mamy do czynienia z pewnym wzmożeniem w tej dziedzinie. Podobnie jak w 2023 roku należy je zapewne wiązać z niedawnymi wyborami – w tym przypadku prezydenckimi – w których mieliśmy do czynienia z rekordowo wysoką frekwencją i które doprowadziły do wyboru kandydata ze środowiska przeciwnego aktualnemu obozowi rządzącemu.

POSTAWY WOBEC DEMOKRACJI

W stosunku do ubiegłego roku udział badanych zgadzających się, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów, wzrósł o pięć punktów procentowych (z 72% do 77%), a odsetek niezgadzających się z tym spadł o cztery punkty (z 17% do 13%). Odkąd stawiamy Polakom to pytanie – a zatem od 1992 roku – ze stwierdzeniem tym zgadzała się zawsze większość z nich. Warto jednak odnotować, że na tle wszystkich poprzednich pomiarów przekonanie o wyższości demokracji jest obecnie wyjątkowo silne – nieco silniejsze było tylko dwa lata temu, zaraz po wyborach parlamentarnych, które zmobilizowały rekordowo wysoką liczbę wyborców i doprowadziły do zmiany władzy po ośmiu latach rządów Prawa i Sprawiedliwości.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (426) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

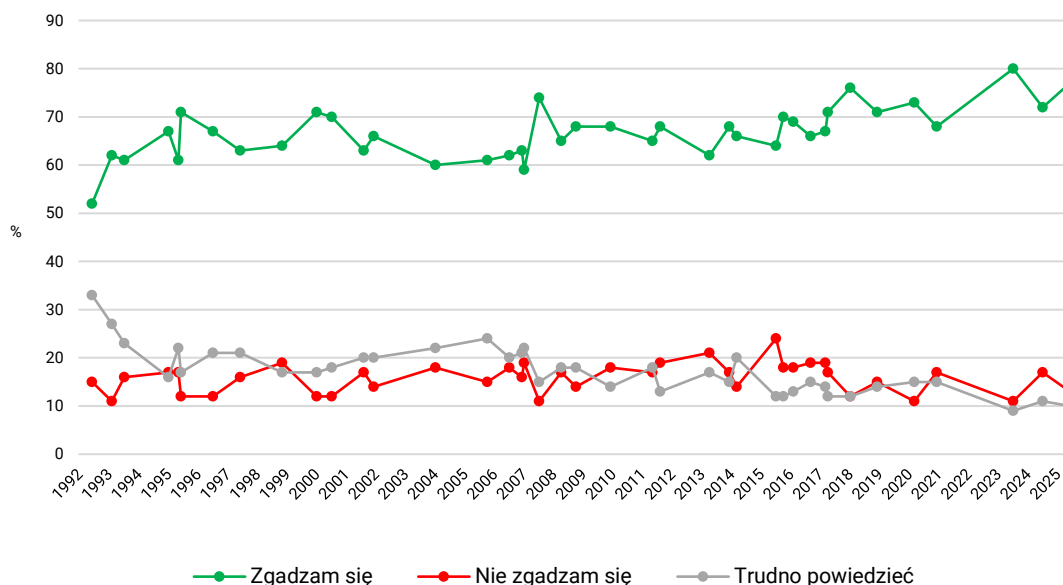
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 2 do 13 października 2025 roku na próbie liczącej 901 osób (w tym: 61,2% metodą CAPI, 22,5% – CATI i 16,3% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?

TABELA 1

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?	Wskazania respondentów według terminów badań																			
	1992		1993			1995			1996	1997	1999	2000		2001	2002	2004	2006		2007	
	X	VI	XI	V	IX	X	XI	X	III	IV	X	XI	III	V	II	XI	IV	V	XI	
	w procentach																			
Zgadzam się	52	62	61	67	61	71	67	63	64	71	70	63	66	60	61	62	63	59	74	
Nie zgadzam się	15	11	16	17	17	12	12	16	19	12	12	17	14	18	15	18	16	19	11	
Trudno powiedzieć	33	27	23	16	22	17	21	21	17	17	18	20	20	22	24	20	21	22	15	

TABELA 1 cd.

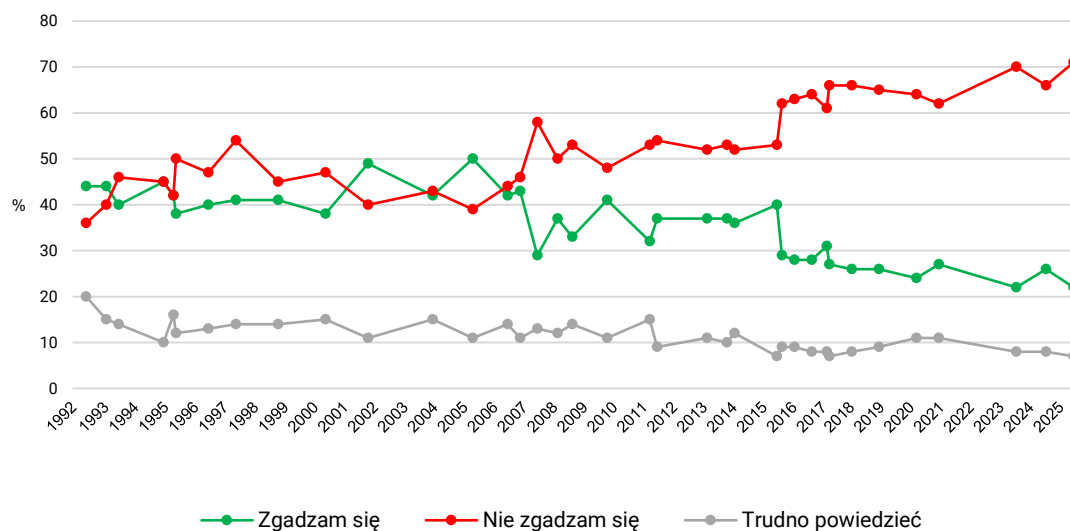
Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?	Wskazania respondentów według terminów badań																				
	2008	2009	2010	2011		2013	2014		2015	2016		2017			2018	2019	2020	2021	2023	2024	2025
	VII	I	III	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I	VII	VIII	V	IV	VII	IV	XI	XI	X
	w procentach																				
Zgadzam się	65	68	68	65	68	62	68	66	64	70	69	66	67	71	76	71	73	68	80	72	77
Nie zgadzam się	17	14	18	17	19	21	17	14	24	18	18	19	19	17	12	15	11	17	11	17	13
Trudno powiedzieć	18	18	14	18	13	17	15	20	12	12	13	15	14	12	12	14	15	15	9	11	10

Wzrósł też odsetek osób niezgadzających się, że dla ludzi takich jak oni nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne (z 66% do 71%) i w tym przypadku mamy akurat do czynienia z najwyższym wynikiem w historii naszych pomiarów. Jedynie nieco więcej niż co piąty badany (22% wobec 26% rok temu) zgadza się z tym stwierdzeniem. Wyniki z ostatniego trzydziestolecia pokazują, że zdarzały się okresy, kiedy to deklaracje obojętności wobec ustroju Polski

dominowały (ostatni raz jeszcze w 2005 roku), zasadniczo jednak przez ostatnie dwadzieścia lat przywiązanie Polaków do demokracji stopniowo rośnie.

CBOS

RYS. 2. Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?

TABELA 2

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	1992	1993		1995			1996	1997	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007		2008	2009
	X	VI	XI	V	IX	X	XI	X	III	X	III	V	IX/ X	XI	IV	XI	VII	I
	w procentach																	
Zgadzam się	44	44	40	45	42	38	40	41	41	38	49	42	50	42	43	29	37	33
Nie zgadzam się	36	40	46	45	42	50	47	45	45	47	40	43	39	44	46	58	50	53
Trudno powiedzieć	20	15	14	10	16	12	13	14	14	15	11	15	11	14	11	13	12	14

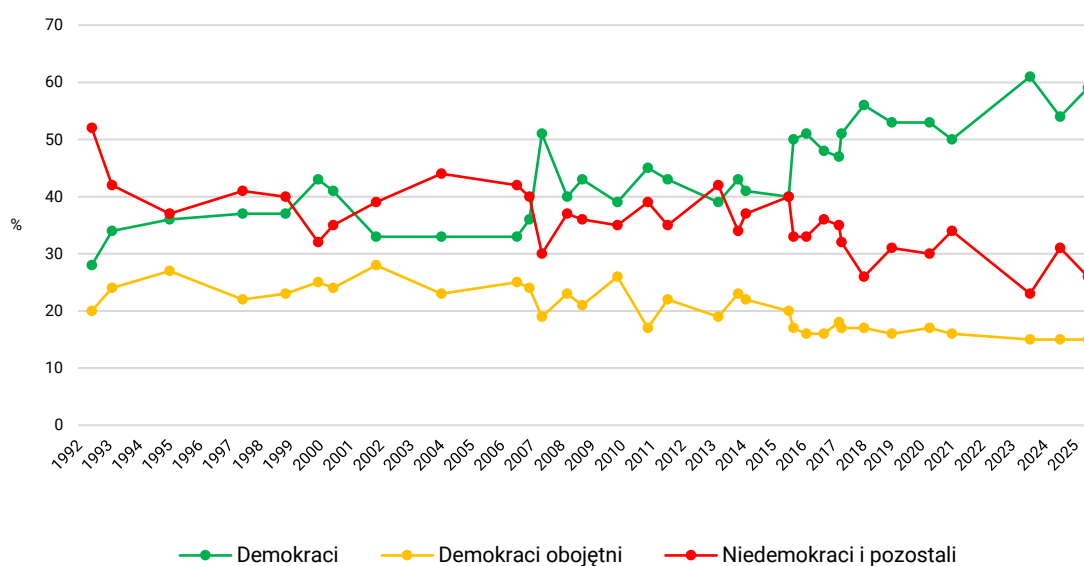
TABELA 2 cd.

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań																					
	2010		2011		2013		2014		2015		2016		2017			2018	2019	2020	2021	2023	2024	2025
	III	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I	VII	VIII	V	IV	VII	IV	XI	XI	X			
	w procentach																					
Zgadzam się	41	32	37	37	37	36	40	29	28	28	31	27	26	26	24	27	22	26	22			
Nie zgadzam się	48	53	54	52	53	52	53	62	63	64	61	66	66	65	64	62	70	66	71			
Trudno powiedzieć	11	15	9	11	10	12	7	9	9	8	8	7	8	9	12	11	8	8	7			

Na podstawie odpowiedzi na dwa poprzednie pytania możemy stworzyć ogólny wskaźnik nastawienia do demokracji, wyróżniając spośród badanych „pełnych” demokratów – uważających demokrację za najlepszą formę rządów i deklarujących, że ustroj ich państwa nie jest im obojętny. Podobnie jak w dwóch poprzednich pomiarach stanowią oni ponad połowę respondentów (59% wobec 54% przed rokiem). Warto zauważyć, że od początku lat 90. odsetek ten wyraźnie wzrósł (w 1992 roku wynosił zaledwie 28%), a wyniki oscylujące wokół 50% zaczęliśmy regularnie rejestrować od 2015 roku.

CBOS

RYS. 3. Stosunek do demokracji

Te dominujące, w pełni prodemokratyczne postawy odnotowujemy rzadziej wśród najstarszych badanych (48% w grupie od 65 roku życia wzwyż wobec 68% wśród najmłodszych respondentów, ale i 67% w przedziale 45–54 lata), wśród mieszkańców mniejszych miejscowości (51% na wsi wobec 73% w największych miastach), osób gorzej wykształconych (34% wśród badanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym wobec 76% w grupie respondentów z wykształceniem wyższym), wśród ankietowanych posiadających niższe dochody *per capita* w gospodarstwie domowym (43% w grupie o najniższych dochodach wobec 78% w grupie o najwyższych), deklarujących prawicowe, a zwłaszcza niesprecyzowane poglądy polityczne (35% w grupie o nieokreślonych przekonaniach wobec 57% na prawicy i 78% na lewicy) – zob. tabelę aneksową 3.

Wyraźnie widoczna jest też zależność między postawami prodemokratycznymi a poziomem zainteresowania polityką – wśród badanych w ogóle nieinteresujących się polityką postawy takie są rzadkie (zaledwie 18%), podczas gdy w grupie deklarującej bardzo duże zainteresowanie polityką odsetek przekonanych demokratów sięga 70%.

TABELA 3

Zainteresowanie polityką	Stosunek do demokracji		
	Demokraci	Demokraci obojętni	Niedemokraci i pozostali
	w procentach		
Bardzo duże	70	6	24
Duże	69	13	18
Średnie	62	18	20
Nikłe, niewielkie	58	10	32
Żadne	18	22	60

Jeśli chodzi o elektoraty, to na przekonanych demokratów trafiamy najrzadziej wśród wyborców Konfederacji Korony Polskiej (47%) oraz Prawa i Sprawiedliwości (49%) – w tej pierwszej grupie wyjątkowo wysoki jest odsetek osób nieuwzględniających demokracji za najlepszy ustrój (42%), a w drugiej ponadprzeciętnie duży udział demokratów „obojętnych”, czyli takich, którzy uważają, co prawda, demokrację za najlepszą formę rządów, ale mają poczucie, że dla ludzi takich jak oni ustrój państwa i tak nie ma większego znaczenia (22%).

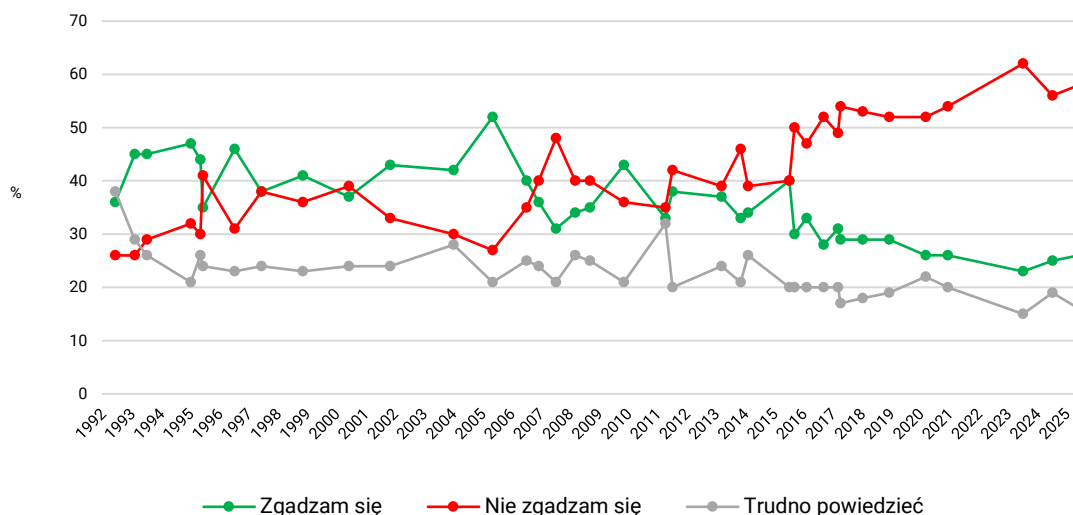
TABELA 4

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Stosunek do demokracji		
	Demokraci	Demokraci obojętni	Niedemokraci i pozostali
	w procentach		
Razem*	97	3	0
Koalicja Obywatelska	77	15	8
Konfederacja Wolność i Niepodległość	65	9	26
Prawo i Sprawiedliwość	49	22	29
Konfederacja Korony Polskiej	47	11	42
Niezdecydowani, na kogo głosować	58	14	28
Niezamierzający głosować	22	15	63

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Na koniec bloku pytań poświęconego postawom wobec demokracji poprosiliśmy badanych o ustosunkowanie się do stwierdzenia, że rządy niedemokratyczne mogą być niekiedy bardziej pożądane niż demokratyczne. Podobnie jak w kilku poprzednich pomiarach, większość respondentów nie zgodziła się z tym poglądem (58% wobec 56% rok temu), co znów wskazuje na stopniowe umacnianie się postaw prodemokratycznych w polskim społeczeństwie. Jeszcze w 2015 roku odsetki głosów przychylnych i nieprzychylnych niedemokratycznym rządóm w wyjątkowych sytuacjach były sobie równe, a w latach 90. i pierwszej połowie lat dwutysięcznych te pierwsze często dominowały.

RYS. 4. Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?

TABELA 5

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	1992	1993		1995			1996	1997	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007		2008	2009	2010
	X	VI	XI	V	IX	X	XI	X	III	X	III	V	IX/X	XI	IV	XI	VII	I	III
	w procentach																		
Zgadzam się	36	45	45	47	44	35	46	38	41	37	43	42	52	40	36	31	34	35	43
Nie zgadzam się	26	26	29	32	30	41	31	38	36	39	33	30	27	35	40	48	40	40	36
Trudno powiedzieć	38	29	26	21	26	24	23	24	23	24	24	28	21	25	24	21	26	25	21

TABELA 5 cd.

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	2011		2013	2014		2015	2016		2017			2018	2019	2020	2021	2023	2024	2025
	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I	VII	VIII	V	IV	VII	IV	XI	XI	X
	w procentach																	
Zgadzam się	33	38	37	33	34	40	30	33	28	31	29	29	29	26	26	23	25	26
Nie zgadzam się	35	42	39	46	39	40	50	47	52	49	54	53	52	52	54	62	56	58
Trudno powiedzieć	32	20	24	21	26	20	20	20	20	20	17	18	19	22	20	15	19	16

O tym, że rządy niedemokratyczne mogą w pewnych okolicznościach być lepsze niż demokratyczne, częściej przekonani byli mężczyźni (32% wobec 21% wśród kobiet), młodszy badani (33% wśród najmłodszych wobec 22% wśród najstarszych), źle oceniający swoje warunki materialne (33% wobec 26% w grupie oceniającej je jako dobre) oraz respondenci wyznający poglądy prawicowe (30% wobec 22% na lewicy). Spośród grup społeczno-zawodowych wyróżniali się tutaj zwłaszcza uczniowie i studenci (40%), a także robotnicy niewykwalifikowani (36%) – zob. tabelę aneksową 4.

Jeśli posłużymy się utworzonym wcześniej wskaźnikiem stosunku do demokracji, okaże się, że to właśnie wśród „pełnych” demokratów – uważających demokrację za najlepszą formę rządów i deklarujących, że ustroj ich państwa nie jest im obojętny – sprzeciw wobec niedemokratycznych rządów w każdej postaci jest najsilniejszy (75%).

TABELA 6

Stosunek do demokracji	Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Demokraci	19	75	6
Demokraci obojętni	46	43	11
Niedemokraci i pozostali	32	30	38

W elektoratach wyjątkowo wysokim poparciem dla niedemokratycznych rządów cechują się zwolennicy Konfederacji Korony Polskiej (53%). Jest to jedyne ugrupowanie, w którym głosy takie przeważają – we wszystkich pozostałych sprzeciw wobec rozwiązań niedemokratycznych dominuje nad poparciem bardzo wyraźnie, a przewaga wynosi często nawet kilkadziesiąt punktów procentowych. Przy okazji warto zwrócić uwagę, jak dalece odłączenie się partii Grzegorza Brauna i najbardziej radykalnych Konfederatów oddziało na profil wyborców Konfederacji WiN. Jeszcze rok temu to właśnie w elektoracie Konfederacji WiN odsetek poparcia dla niedemokratycznych rządów był najwyższy² – obecnie wyniki wśród Konfederatów WiN niemal nie różnią się od wyników odnotowywanych w elektoracie partii Razem czy Koalicji Obywatelskiej.

TABELA 7

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Konfederacja Korony Polskiej	53	45	2
Prawo i Sprawiedliwość	25	60	15
Razem*	25	69	6
Konfederacja Wolność i Niepodległość	24	67	9
Koalicja Obywatelska	21	73	6
Niezdecydowani, na kogo głosować	25	52	23
Niezamierzający głosować	29	32	39

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

² Zob. komunikat CBOS „Demokracja – postawy i oceny”, grudzień 2024 (oprac. M. Feliksiak).

OCENA FUNKCJONOWANIA DEMOKRACJI

Na zakończenie poprosiliśmy badanych o ocenę funkcjonowania demokracji w Polsce. Nieznacznie przeważały opinie pozytywne (48% wobec 44% negatywnych), co na przestrzeni ostatnich trzech dekad stanowi raczej wyjątek, choć akurat w dwóch ostatnich latach również notowaliśmy taką przewagę. W ostatniej dekadzie najbardziej wyraźna była ona właśnie dwa lata temu, po wyborach parlamentarnych, w których Prawo i Sprawiedliwość straciło władzę po ośmiu latach rządów (wówczas odsetek głosów pozytywnych sięgnął rekordowych 55%).

CBOS

RYS. 5. Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce

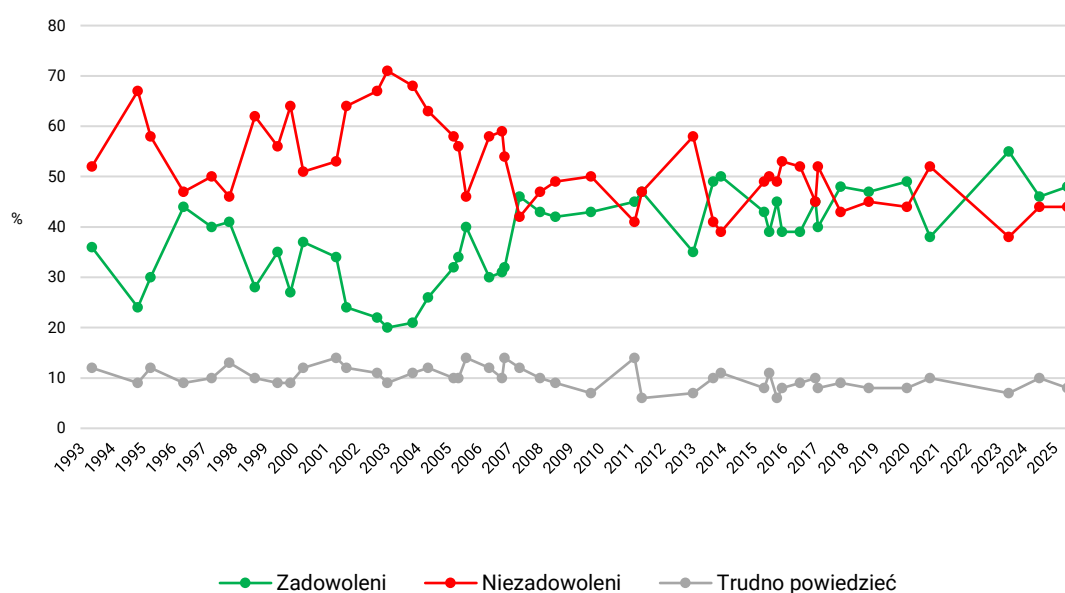

TABELA 8

Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce	Wskazania respondentów według terminów badań																							
	1993		1995		1996	1997	1998	1999		2000		2001	2002	2003		2004		2005		2006		2007		
	XI	V	X	XI	X	V	III	XII	IV	X	XI	III	III	VII	V	XI	IX/X	XI	II	XI	IV	V	XI	
	w procentach																							
Zadowoleni	36	24	30	44	40	41	28	35	27	37	34	24	22	20	21	26	32	34	40	30	31	32	46	
Niezadowoleni	52	67	58	47	50	46	62	56	64	51	53	64	67	71	68	63	58	56	46	58	59	54	42	
Trudno powiedzieć	12	9	12	9	10	13	10	9	9	12	14	12	11	9	11	12	10	10	14	12	10	14	12	

TABELA 8 cd.

Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce	Wskazania respondentów według terminów badań																			
	2008	2009	2010	2011	2013	2014	2016	2016	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2023	2024	2025			
	VII	I	III	VIII	XI	VII	III	VI	IV	XI	I	IV	VI	I	VII	VIII	V	IV	VII	IV
w procentach																				
Zadowoleni	43	42	43	45	47	35	49	50	47	43	39	45	39	39	45	40	48	47	49	38
Niezadowoleni	47	49	50	41	47	58	41	39	44	49	50	49	53	52	45	52	43	45	44	52
Trudno powiedzieć	10	9	7	14	6	7	10	11	9	8	11	6	8	9	10	8	9	8	8	10
																				48
																				44
																				8

O tym, że demokracja w Polsce funkcjonuje dobrze, częściej przekonani są najmłodszy badani (65% wobec 34% w grupie wiekowej 45–54 lata), mieszkańcy większych miejscowości (59% w miastach liczących 100–499 tys. mieszkańców wobec 43% na wsi), badani dobrze oceniający swoje warunki materialne (55% wobec 30% wśród oceniających je jako złe) i wyznający poglądy lewicowe (64% wobec 42% na prawicy) – zob. tabelę aneksową 5.

Na pozytywne oceny funkcjonowania polskiej demokracji trafiamy najczęściej w elektoracie rządzącej Koalicji Obywatelskiej (67%). Przychylnie oceny przeważają też w elektoracie partii Razem, choć należy pamiętać, że jej przedstawiciele nie byli zbyt liczni w próbie. Natomiast we wszystkich pozostałych ugrupowaniach przeważają oceny krytyczne, zwłaszcza w elektoracie Konfederacji Korony Polskiej (69%).

TABELA 9

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce		
	Zadowoleni	Niezadowoleni	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Koalicja Obywatelska	67	31	2
Razem*	51	39	10
Prawo i Sprawiedliwość	44	51	5
Konfederacja Wolność i Niepodległość	43	55	2
Konfederacja Korony Polskiej	25	69	6
Niezdecydowani, na kogo głosować	49	41	10
Niezamierzający głosować	35	51	14

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Co ciekawe, z funkcjonowania demokracji w Polsce najbardziej zadowoleni są demokraci „obojętni”, a zatem tacy, którzy, co prawda, uznają demokrację za najlepszą formę rządów, ale uważają, że dla ludzi takich jak oni ustroj państwa i tak nie ma większego znaczenia (61% pozytywnych opinii). Nieco gorzej stan polskiej demokracji oceniają zapewne bardziej wymagający „pełni” demokraci (55%), którzy nie tylko uznają demokrację za najlepszą formę rządów, ale też deklarują, że ustroj państwa nie jest im obojętny.

TABELA 10

Stosunek do demokracji	Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce		
	Zadowoleni	Niezadowoleni	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Demokraci	55	40	5
Demokraci obojętni	61	35	4
Niedemokraci i pozostali	22	60	18

***

W roku 2023 w polskim społeczeństwie wyraźnie wzrosła wiara w demokrację – za sprawą wyborów parlamentarnych o rekordowo wysokiej frekwencji, które doprowadziły do zmiany władzy po ośmiu latach rządów Prawa i Sprawiedliwości. Rok później mieliśmy do czynienia z przewidywalną korektą tych nastrojów, by obecnie – po wyborach prezydenckich, które wygrał kandydat opozycyjny wobec aktualnego rządu – znów obserwować wzmożenie postaw prodemokratycznych, choć nieco mniejsze niż w 2023 roku. Wzrósł zatem zarówno odsetek badanych uznających demokrację za najlepszą formę rządów, jak i deklarujących, że ustrój ich państwa nie jest im obojętny, czy sprzeciwiających się pogładowi, że w pewnych okolicznościach rządy niedemokratyczne są bardziej pożądane. Poprawiły się również nieznacznie oceny funkcjonowania demokracji w Polsce.

TABELA 1

		Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza z następującym stwierdzeniem na temat demokracji? Demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów			Liczba osób
		Zgadzam	Nie zgadzam	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		77	13	10	893
Płeć	Mężczyźni	79	14	7	427
	Kobiety	76	13	12	466
Wiek	18–24 lata	81	13	6	72
	25–34	77	16	7	130
	35–44	77	16	7	177
	45–54	82	8	9	159
	55–64	80	12	8	129
	65 lat i więcej	70	15	15	225
Miejsce zamieszkania	Wieś	72	16	12	355
	Miasto do 19 999	76	12	12	122
	20 000 – 99 999	79	12	9	171
	100 000 – 499 999	83	11	5	135
	500 000 i więcej mieszk.	84	11	6	110
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	60	16	25	90
	Zasadnicze zawodowe	69	20	12	197
	Średnie	79	13	9	325
	Wyższe	86	9	4	280
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	88	8	4	142
	Średni personel, technicy	82	10	8	54
	Pracownicy adm.-biurowi	84	13	3	71
	Pracownicy usług	81	12	6	57
	Robotnicy wykwalifikowani	73	15	11	65
	Robotnicy niewykwalifik.	65	22	13	40
	Rolnicy	75	10	14	28
	Pracujący na własny rach.	75	18	7	65
	Bezrobotni	73	19	8	19
	Emeryci	71	15	13	233
	Renciści	78	3	19	26
	Uczniowie i studenci	76	16	8	44
	Zajmujący się domem i inni	73	13	14	49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	82	11	8	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	85	8	6	93
	sekt. prywat. poza rolnict.	79	15	6	290
	prywatnym gosp. rolnym	73	13	14	30
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	59	26	15	104
	Od 2000 do 2999 zł	79	14	8	135
	Od 3000 do 3999 zł	86	11	3	140
	Od 4000 do 5999 zł	85	13	3	143
	6000 zł i więcej	85	7	8	102
	Trudno powiedzieć	66	16	17	118
Ocena własnych war. mater.	Odmowa odpowiedzi	75	10	15	150
	Złe	67	21	12	38
	Średnie	69	15	16	311
	Dobre	82	12	6	544
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	75	15	10	32
	Raz w tygodniu	76	12	12	279
	1–2 razy w miesiącu	79	13	9	119
	Kilka razy w roku	76	16	9	275
	W ogóle nie uczestniczy	82	14	5	169
Poglądy polityczne	Lewica	89	8	3	192
	Centrum	79	13	9	235
	Prawica	77	17	6	337
	Trudno powiedzieć	55	12	32	106

TABELA 2

		Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza z następującym stwierdzeniem na temat demokracji? Dla ludzi takich jak ja nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne			Liczba osób
		Zgadzam	Nie zgadzam	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
	Ogółem	22	71	7	893
Płeć	Mężczyźni	24	71	6	427
	Kobiety	21	71	7	467
Wiek	18–24 lata	16	79	5	72
	25–34	20	77	3	130
	35–44	22	70	8	177
	45–54	14	79	8	158
	55–64	29	66	6	129
	65 lat i więcej	29	63	8	226
Miejsce zamieszkania	Wieś	26	65	8	357
	Miasto do 19 999	20	71	9	121
	20 000 – 99 999	24	71	6	171
	100 000 – 499 999	19	79	3	135
	500 000 i więcej mieszk.	14	81	5	110
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	34	53	13	91
	Zasadnicze zawodowe	30	61	9	197
	Średnie	24	69	7	325
	Wyższe	12	86	2	280
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	86	1	142
	Średni personel, technicy	10	90		53
	Pracownicy adm.-biurowi	17	78	5	71
	Pracownicy usług	29	64	6	57
	Robotnicy wykwalifikowani	27	58	15	65
	Robotnicy niewykwalifik.	28	64	8	40
	Rolnicy	32	65	3	28
	Pracujący na własny rach.	15	76	9	65
	Bezrobotni	40	53	8	19
	Emeryci	31	62	7	235
	Renciści	18	76	6	26
	Uczniowie i studenci	17	79	5	44
	Zajmujący się domem i inni	19	65	16	49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	13	86	2	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	33	64	3	91
	sekt. pryw. poza rolnict.	16	77	8	290
	prywatnym gosp. rolnym	30	67	3	30
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	28	63	9	104
	Od 2000 do 2999 zł	30	65	5	136
	Od 3000 do 3999 zł	23	75	2	140
	Od 4000 do 5999 zł	17	78	4	143
	6000 zł i więcej	12	88		101
	Trudno powiedzieć	27	59	15	118
	Odmowa odpowiedzi	20	69	10	151
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	64	11	39
	Średnie	27	63	10	312
	Dobre	20	76	4	543
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	16	76	8	33
	Raz w tygodniu	25	66	9	280
	1–2 razy w miesiącu	29	70	1	119
	Kilka razy w roku	23	72	5	274
	W ogóle nie uczestniczy	17	78	5	169
Poglądy polityczne	Lewica	13	86	2	192
	Centrum	27	69	5	235
	Prawica	23	72	5	337
	Trudno powiedzieć	29	48	23	105

TABELA 3

		Stosunek do demokracji			Liczba osób
		Demokraci	Demokraci obojętni	Niedemokraci i pozostali	
		%	%	%	
Ogółem		59	15	26	901
Płeć	Mężczyźni	60	16	24	430
	Kobiety	58	15	27	471
Wiek	18–24 lata	68	10	22	73
	25–34	65	12	23	130
	35–44	58	17	25	177
	45–54	67	10	23	161
	55–64	57	20	23	131
	65 lat i więcej	48	19	33	228
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	18	31	359
	Miasto do 19 999	59	13	28	122
	20 000 – 99 999	61	16	24	174
	100 000 – 499 999	66	15	19	137
	500 000 i więcej mieszk.	73	8	19	110
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	34	21	45	92
	Zasadnicze zawodowe	47	18	35	200
	Średnie	58	18	24	328
	Wyższe	76	8	15	281
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	8	14	143
	Średni personel, technicy	76	6	18	54
	Pracownicy adm.-biurowi	65	15	20	71
	Pracownicy usług	54	26	20	58
	Robotnicy wykwalifikowani	52	16	32	65
	Robotnicy niewykwalifik.	44	16	41	41
	Rolnicy	53	23	25	28
	Pracujący na własny rach.	57	14	29	65
	Bezrobotni	42	28	30	19
	Emeryci	49	19	32	237
	Renciści	58	15	28	26
	Uczniowie i studenci	67	9	24	44
	Zajmujący się domem i inni	54	15	31	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	10	19	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	59	25	17	94
	sekt. prywat. poza rolnict.	64	11	25	291
	prywatnym gosp. rolnym	57	17	27	30
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	43	15	42	104
	Od 2000 do 2999 zł	54	22	24	136
	Od 3000 do 3999 zł	65	18	17	141
	Od 4000 do 5999 zł	69	14	17	143
	6000 zł i więcej	78	7	15	102
	Trudno powiedzieć	46	16	38	120
	Odmowa odpowiedzi	56	14	30	155
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	11	41	39
	Średnie	49	17	34	313
	Dobre	65	15	20	550
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	68	6	26	33
	Raz w tygodniu	55	18	27	280
	1–2 razy w miesiącu	59	20	21	119
	Kilka razy w roku	58	16	26	275
	W ogóle nie uczestniczy	68	9	23	172
Poglądy polityczne	Lewica	78	10	12	192
	Centrum	58	19	23	235
	Prawica	57	17	26	338
	Trudno powiedzieć	35	16	50	108

TABELA 4

		Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza z następującym stwierdzeniem na temat demokracji? Niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne			Liczba osób
		Zgadzam	Nie zgadzam	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		26	58	16	894
Płeć	Mężczyźni	32	57	11	427
	Kobiety	21	59	20	467
Wiek	18–24 lata	33	56	11	72
	25–34	32	59	9	130
	35–44	29	51	20	177
	45–54	20	63	17	159
	55–64	27	61	12	129
	65 lat i więcej	22	60	18	226
Miejsce zamieszkania	Wieś	26	57	17	357
	Miasto do 19 999	20	56	25	122
	20 000 – 99 999	28	60	13	171
	100 000 – 499 999	32	61	7	135
	500 000 i więcej mieszk.	24	63	13	109
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	29	41	30	91
	Zasadnicze zawodowe	29	51	21	197
	Średnie	26	59	14	325
	Wyższe	24	68	8	280
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	27	68	6	142
	Średni personel, technicy	20	68	12	54
	Pracownicy adm.-biurowi	27	60	13	71
	Pracownicy usług	34	47	19	57
	Robotnicy wykwalifikowani	30	52	18	65
	Robotnicy niewykwalifik.	36	45	20	40
	Rolnicy	9	68	23	28
	Pracujący na własny rach.	24	60	16	65
	Bezrobotni	40	49	11	19
	Emeryci	23	60	17	234
	Renciści	22	56	22	26
	Uczniowie i studenci	40	47	13	44
	Zajmujący się domem i inni	25	47	28	49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	66	14	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	33	57	10	93
	sekt. prywat. poza rolnict.	30	57	12	290
	prywatnym gosp. rolnym	10	66	24	30
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	28	54	18	104
	Od 2000 do 2999 zł	27	60	13	136
	Od 3000 do 3999 zł	30	61	9	140
	Od 4000 do 5999 zł	25	70	4	143
	6000 zł i więcej	21	69	10	102
	Trudno powiedzieć	25	44	31	118
	Odmowa odpowiedzi	26	51	23	151
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	56	11	39
	Średnie	26	54	20	312
	Dobre	26	61	13	544
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	24	56	20	33
	Raz w tygodniu	25	58	17	279
	1–2 razy w miesiącu	32	57	11	119
	Kilka razy w roku	25	58	17	275
	W ogóle nie uczestniczy	25	66	9	169
Poglądy polityczne	Lewica	22	73	4	192
	Centrum	28	58	14	235
	Prawica	30	59	11	337
	Trudno powiedzieć	21	33	47	106

TABELA 5

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) ze sposobu, w jaki funkcjonuje demokracja w naszym kraju?			Liczba osób
		Zadowolony(a)	Niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		48	44	8	894
Płeć	Mężczyźni	48	48	4	427
	Kobiety	48	41	11	467
Wiek	18–24 lata	65	33	3	72
	25–34	53	41	6	130
	35–44	51	38	12	177
	45–54	34	56	10	160
	55–64	41	51	8	129
	65 lat i więcej	50	44	6	225
Miejsce zamieszkania	Wieś	43	47	9	356
	Miasto do 19 999	45	41	14	122
	20 000 – 99 999	46	46	8	171
	100 000 – 499 999	59	39	2	135
	500 000 i więcej mieszk.	55	42	3	110
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	58	35	7	90
	Zasadnicze zawodowe	36	56	7	199
	Średnie	49	40	10	325
	Wyższe	51	44	5	280
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	52	41	7	142
	Średni personel, technicy	54	38	8	54
	Pracownicy adm.-biurowi	56	43	2	71
	Pracownicy usług	41	40	19	57
	Robotnicy wykwalifikowani	30	62	8	65
	Robotnicy niewykwalifik.	45	44	12	41
	Rolnicy	29	62	9	28
	Pracujący na własny rach.	39	53	8	65
	Bezrobotni	40	52	8	19
	Emeryci	49	45	6	233
	Renciści	51	38	11	26
	Uczniowie i studenci	73	25	2	44
	Zajmujący się domem i inni	45	41	14	49
	inst. państw., publicznej	46	40	14	116
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	55	37	8	93
Pracuje w:	sekt. prywat. poza rolnict.	45	49	6	291
	prywatnym gosp. rolnym	26	71	3	30
	Do 1999 zł	38	58	3	104
Dochody na jedną osobę	Od 2000 do 2999 zł	47	48	4	135
	Od 3000 do 3999 zł	43	50	6	140
	Od 4000 do 5999 zł	62	36	2	143
	6000 zł i więcej	56	39	5	102
	Trudno powiedzieć	49	39	11	118
	Odmowa odpowiedzi	38	42	20	152
Ocena własnych war. mater.	Złe	30	68	2	38
	Średnie	37	52	11	311
	Dobre	55	39	6	546
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	58	3	32
	Raz w tygodniu	46	46	9	279
	1–2 razy w miesiącu	57	37	5	119
	Kilka razy w roku	45	47	8	275
	W ogóle nie uczestniczy	53	42	5	169
Poglądy polityczne	Lewica	64	32	5	192
	Centrum	52	42	6	235
	Prawica	42	55	3	337
	Trudno powiedzieć	36	37	27	106